

Recenzja

Rafał Olszanecki, Paweł Wołkow, Jacek Jawień

Farmakologia / Pharmacology

PZWL Wydawnictwo Lekarskie, Warszawa 2017, wydanie II, s. 646, ilustr.,
ISBN 978-83-200-5368-5

Wznowienie podręcznika zawdzięczamy pracownikom naukowym i dydaktycznym Katedry Farmakologii Wydziału Lekarskiego Collegium Medicum UJ. Trud redakcji naukowej dzieła podjął kierownik katedry – prof. Ryszard Korbut, a autorami są: prof. Rafał Olszanecki, prof. Jacek Jawień i dr Paweł Wołkow. Z 11 rozdziałów sześć ma pojedynczych autorów, a pięć – dwu lub trzech.

Książkę otwierają napisane przez prof. R. Korbuta wstęp i przedmowy do I (z roku 2012) i II wydania. Pierwszy rozdział ma dwie części: o farmakologii i farmakodynamicę. W drugim rozdziale – o lekach autonomicznego układu nerwowego – są omówione leki wpływające na przewodnictwo cholinergiczne, złącza nerwowo-mięśniowe i przewodnictwo adrenergiczne. Trzeci rozdział omawia leki znieczulające miejscowo. Natomiast czwarty to wykład o lekach ośrodkowego układu nerwowego (uspokajających i nasennych, w zaburzeniach czynności elektrycznej, opioidowe leki przeciwbólowe, środki znieczulenia ogólnego i zasady anestezji chirurgicznej, leki przeciwpsychotyczne, przeciwdepresyjne, w zespołach otępiennych, w chorobie Parkinsona, wpływ alkoholu oraz psychoanaleptyki i psychodysleptyki). Obszerny rozdział piąty omawia farmakologię autakoidów – „hormonów tkankowych” działających w miejscu swego powstania. Podrozdziały opisują rodzaje autakoidów, niesterydowe leki przeciwzapalne, farmakoterapię bólu, reumatoidalnego zapalenia stawów i dny moczanowej.

Immunofarmakologia to temat szóstego rozdziału, który opisuje organizację i funkcje

układu immunologicznego oraz leki immunosupresyjne i immunostymulujące. Obszerny rozdział siódmy omawia leki zwalczające infekcje. Podrozdziały są poświęcone farmakobiologii infekcji, środkom odkażającym, przeciwbakteryjnym, przeciwwirusowym, przeciwgrzybicznym, lekom w zakażeniach pierwotniakami, robakami oraz farmakologii medycyny podróży. W rozdziale ósmym czytamy o farmakobiologii nowotworów, lekach cytotoksycznych, hormonalnych, biologicznych i o poszukiwaniu nowych. Dziewiąty rozdział dotyczy leków układów: hormonalnego, oddechowego, trawiennego, moczowego, krwiotwórczego i krzepnięcia krwi, krążenia, a także leków stosowanych w dermatologii, okulistyce i położnictwie. Rozdział dziesiąty przedstawia: farmakokinetykę, zmienność reakcji na lek i indywidualizację terapii, farmakogenetykę i genomikę, stosowanie leków u osób starszych i dzieci, ciężarnych i karmiących, niepożądane działania i interakcje oraz terapie monitorowane stężeniem leku w ustroju. Ostatni rozdział wprowadza czytelnika w witaminy, biopierwiastki i suplementy diety, preparaty ziołowe, leki bez recepty, leki „sierocę” w chorobach rzadkich, *lifestyle drugs* i aspekty dopingowania w sporcie oraz elementy toksykologii.

Na uznanie zasługuje szata edytorska. Jasna dyspozycja ogólna – podobnie jak i rozdziałów. Kredowy papier, czcionka zróżnicowana: w tytułach, ramkach, rycinach i diagramach świetnie wykorzystano barwę.

Lektura książki nasuwa wspomnienia z lat 50. XX wieku, gdy mym wykładownicą,

egzaminatorem i autorem podręcznika był wybitny farmakolog prof. Janusz Supniewski. Obecny podręcznik jest chlubną kontynuacją pięknej tradycji krakowskiej farmakologii i jej nauczania. Pierwsze wydanie zyskało nagrodę naszego Ministerstwa Zdrowia. Wielki postęp i różne przemiany farmakologii oraz jej nauczania, a także wyczerpanie pierwszego wydania spowodowały konieczność aktualizacji i rozszerzenia drugiego wydania w stosunku do pierwszego. Obecne liczy około 200 stron więcej, ma więcej rycin i diagramów (ponad 150) oraz tabel. Wprowadzono omówienie leków biologicznych i terapii komórkowych

oraz wdrażania nowych leków. Uwzględniono też terapię zwłóknienia płuc i mukowiscydozy stwardnienia rozsianego, leki medycyny podróży, stylu życia (*lifestyle drugs*) i dopingu sportowego. Rozszerzono niektóre teksty, m.in. dotyczące leków układu krążenia, układu autonomicznego i krzepnięcia. Ogólna liczba omówionych leków wzrosła o około sto.

Dzieło jest w pełni nowoczesnym podręcznikiem farmakologii dla studentów nauk medycznych oraz wszystkich pracowników ochrony zdrowia, zajmujących się na co dzień farmakologicznym leczeniem swych podopiecznych.

Henryk Gaertner